

BRÓDY SÁNDOR

LÁRVÁK

AMTAK Bt, 2025

Cop. AMTAK Bt, 2025

Felelős szerkesztő: Varsányi József

**Kiadó: AMTAK Bt, 2040 Budaörs, Semmelweis u.
6/B.**

06 20 218 6762 amtakbt@gmail.com

www.amtak.hu

Látogasson el webáruházunkba, és böngésszen!

ISBN 978-615-7002-49-4

Készült: AMTAK Bt, Budaörs

Tartalom

GERHART HAUPTMANN.....	4
ELSŐ ELŐADÁS A NEMZETI SZINHÁZBAN	11
A VÖRÖS TALÁR KRITIKÁJA.....	14
EGY SZEGÉNY LEÁNY MENNYBEMENETELE	18
SÁMSON	25
ESZMÉNYI FÉRJ	27
RÁKOSI JENŐ	33
DÓCZI BÁRÓ LESZ.....	51

GERHART HAUPTMANN

Utálatos férfi kofa-bölcsekedés lett urrá a világ színpadjai fölött: az emberek fáradtak, busak, szórakozni és örülni akarnak, tartalmas, mély vagy éppen szomorú szindarabot nem szabad nekik adni. A színi direktorság sohasem volt valami finom mesterség, de mivé lett, micsoda már ma. És ha meggondolom, hogy mily hatalmas van a kezükben: fázom. És bántani még sem lehet őket, olyanok, mint a közönség és azok parancsára tagadják le az életből a bánatot, a keserves kemény és komoly szövődéseket, magát a halált.

Megbukott tehát a Gerhart Hauptmann új darabja, amelynek egyik főszemélye maga a felséges, rejtelmes, nagyszerű és mulatságos halál. Érdekesebb személy még San-Toynál, sőt a Messegger boynál is. És ha nálunk bukott volna meg, akik puhák vagyunk, félünk, utáljuk az elmélyedést, rettegve őrizkedünk a komoly elragadtatástól. De megbukott a nagy, az ifjú, a komoly Németországban, ahol nemcsak szórakozni akarnak. Képzeld el, olvasóm, hogy milyen jó ez a darab, ha még ők sem állják. Mindenütt megbukott, unták és visszautasították. Biztos tehát, hogy a Michael Kramer - az új dráma - remekmunka. A hivatalnok- és vigéckritika a földre akarja teperni, a sárba kívánja gyurni a poétát, valószínű tehát, hogy Hauptmann olyan magasságba jutott, ahová ők nemcsak fel nem érnek, de már fel sem látnak. Azonban a bukás diadala nem teljes, alig várom,

hogy a német császár az országból kiutasítsa az író, aki arra csábítja alattvalóit, hogy érezzenek és gondolkozzanak. Amikor szindarab és színház éppen arra való, hogy a gondterhes fejek három, vagy négy órára valami vidám vagy szomorkodó mókán megpihenjenek.

* * *

Az bizonyos, hogy a Michael Kramer nem móka, de azért engem irott élet rég vidámitott fel annyira, mint ez a dráma. Amíg olvastam, napokig boldog voltam, mintha csak valami rendkívüli szerencse ért volna. Az is ért, mert íróra nézve nincs nagyobb szerencse, mintha friss remekmunkára lel. És van-e polgári tragédiában valami, ami minden bolond komikai helyzetnél, pompás viccnél jobban felderít: szereplő alakjainak a komolysága, mely arról győz meg, hogy mi emberek, mégis csak érünk valamit. Nem léha tréfa, oktalan és céltalan esetlegesség az életünk: gyövünk valamerről, megérkezünk valamerre. Igaz, hogy ez utazásnak csaknem egész tartama alatt szürke felhők szállanak, de mégis csak cselekszünk valamit, megyünk előre... Hitefáradtan, elzüllyve és elkomiszodva ez a mai világ: édes vigasztalásra lelhet ennek a prédikátor drámairónak a nagy és suggestív hitében, jézusi szívében és művészetében, amely isteni. Csak fojtsátok vissza a lélekzetet és tisztuljatok meg lelketekben, úgy hallgassátok: a gyönyörűség meg az öröm verőfénye száll ki a bánatos felhőkből. A dráma szürke, a dráma szomorú, de amit mond, az maga a napsütés: a legszomorubb dolgokban is benne vagyunk a megnyugvás, a legrutabban is a szépség és az igaztalanság

az igazság magvát rejti magában. A földön csuszva: égnek emelkedünk. Ne félj te ember, ne ess kétségbe, van valami.

* * *

Ennek a darabnak pedig meg kellett buknia, mert a bourgoislélek és a művészlélek harca van benne megírva, de nem az első előnyére. Már pedig a spiszburgerség, amely a színházban itél, nem bolond, hogy magát elítélje. Jó szerencse, hogy Hauptmann művészi rejtelmességgel dolgozik, különben megeshetik vele, hogy kitapsolják és megkoszorúzzák tövissel. Elképzelem, hogy vágyott is erre, el tudom képzelni, hogy mennyire tudta élvezni a bukását. Bizonyos körülmények között nagy passzió lehet meg nem értetni, mert minden sikernél édesebb, ha magunk tapsolhatunk magunknak belől. Csak két-három ember legyen még mellettünk, akit nagyra tartunk. Ezek is inkább a bizonyosság és a próba kedvéért, hogy nem tévedünk. Sőt én azt hiszem, hogy a halhatatlanságra való érdem nem születhetik meg az eleven siker zajában. Ahhoz mártiromság kell, félreismertetés, meg nem értetés, sőt szitok, köpés és keresztfa.

Ezen látom egy pillanatra a Hauptmann szép halvány fejét. És látom: véres könyének verejtékét, ha már felszáradt, mint szimbólumot fogják csókolni és csodálkozva szidják az elmúlt korszakot, amely nem ismert reá és Michael Kramerben nem ismerte meg Faust-ot, a másodikat, a kevésbbé pompázót, az egyszerűbbet.

Félve írom le, hogy ráismertem. Félek, hogy ha valaki ráles a halhatatlanságra: mindjárt homály esik azon, mindjárt nem lesz olyan szüz igaz.

* * *

A színjáték pedig, mint művészi alkotás: hatalmas előrelépés. Csupa nemesség és igénytelenség, semmi nincs benne senki kedvéért, minden a benne élő alakokért. Ezek maguknak játszanak és nincs egy fél poseuk sem, mely elárulná, hogy lesi őket valaki, aki hatásos cselekedeteket és szavakat vár tőlük. A legbiztosabb hatásukat elhagyják szállani maguk előtt, nem ügyelnek a skarabeusokra, a lódarazsakra, a dög-legyekre és arany szárnyu szitakötőkre, amelyek ott alkalmatlankodnak körülöttük. Sulyos, komoly és sietős dolguk van, nem cifrázzák. Van egy genie, csunya és rossz formában elhelyezve: ez kiköt a jó és erős formában elhelyezett tehetségtelenséggel. Az utóbbi győz és bukik az első: a Kramer Mihály fia, aki lángész lévén, a jelentéktelen nőténybe veszkődik bele. Az pedig nem ismer rá, annak pedig nem kell. Szegény fíu kettős harcában: magával végez. Az apa ezt látja, nézi és konstatálja. Egy Faust, de nem pogány, nem kalandor, keresztény és becsületes. Ül az atelierejében - festő - és ülve, csaknem mozdulatlanul öleli karjába az egész drámát, amelynél bensőségteljesebbet nem irtak még soha.

* * *

Csak egy szikrával lenne rosszabb: ha sikert nem is arat, talán mégis felizgatja egy kissé a világot. De oly előkelő,